

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 513/2015-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. októbra 2015 predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, zastúpenej advokátom JUDr. Gabrielom Gulbišom, Boženy Němcovej 22, Košice, a Advokátskou kanceláriou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Užhorodská 21, Košice, prostredníctvom ktorej koná jej konateľ a advokát JUDr. Daniel Blyšťan, vedené pod sp. zn. Rvp 5724/2015 a sp. zn. Rvp 10971/2015 vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj čl. 2 ods. 2 a čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Er 214/2012 a jeho uznesením z 23. februára 2012, postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 13 CoE 253/2012 a jeho uznesením z 19. júna 2013 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Oboer 312/2013 a jeho uznesením z 25. novembra 2014, ako aj postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Er 819/2010 a jeho uznesením z 30. novembra 2011, postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 20 CoE 114/2012 a jeho uznesením z 25. júla 2013 a postupom

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 ECdo 149/2014 a jeho uznesením zo 14. mája 2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 5724/2015 a sp. zn. Rvp 10971/2015 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 513/2015.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 22. apríla 2015 a 23. júla 2015 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 2 ods. 2 a čl. 144 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Er 214/2012 a jeho uznesením z 23. februára 2012 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie okresného súdu“), postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 CoE 253/2012 a jeho uznesením z 19. júna 2013 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Oboer 312/2013 a jeho uznesením

z 25. novembra 2014 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu“), ako aj postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Er 819/2010 a jeho uznesením z 30. novembra 2011 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie okresného súdu“), postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 CoE 114/2012 a jeho uznesením z 25. júla 2013 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 ECdo 149/2014 a jeho uznesením zo 14. mája 2015 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu“).

Z obsahu sťažností a ich príloh vyplýva, že sťažovateľka, ktorá je právnickou osobou podnikajúcou v oblasti poisťovníctva, uzavrela s viacerými poisťníkmi poisťnú zmluvu, ktoré obsahovali v XV. časti všeobecných poisťných podmienok pre životné poistenie aj tzv. rozhodcovskú doložku, podľa ktorej všetky spory súvisiace s uzavretými poisťnými zmluvami budú riešené pred rozhodcovským súdom, ktorým bol vo všetkých prípadoch Arbitrážny súd Košice, ktorého rozsudky mali byť spôsobilým exekučným titulom v exekučnom konaní, v ktorom si sťažovateľka uplatňovala svoje pohľadávky na dlžnom poistnom, úroky z omeškania, náklady na rozhodcovské konanie a iné nároky, ktoré boli predmetom rozhodcovského konania a ku ktorých dobrovoľnému plneniu poisťníkmi nedošlo. Sťažovateľka v sťažnosti konštatovala, že ňou zvolený súdny exekútor na jej návrh podal na jednotlivých prvostupňových súdoch žiadosť o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie. Okresné sudy napadnutými rozhodnutiami zamietli žiadosti súdneho exekútora na vydanie poverenia na vykonanie exekúcie z dôvodu neplatnosti rozhodcovskej doložky zakladajúcej právomoc rozhodcovského súdu na konanie ako nekalej zmluvnej podmienky, ktorého rozsudky neboli uznané ako relevantný exekučný titul. Okresné sudy tak mali rozhodnúť bez nariadenia pojednávania bez toho, aby preskúmali rozhodcovský spis, bez toho, aby umožnil sťažovateľke vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom, a bez toho, aby vykonanie exekúcie namietal povinný. Krajské sudy svojimi napadnutými rozhodnutiami zamietli sťažovateľkou podané odvolania a najvyšší súd napadnutými rozhodnutiami odmietol ňou podané dovolania z dôvodu ich neprípustnosti. V ostatnom podala sťažovateľka sťažnosti ústavnému súdu.

Podstatu argumentácie sťažovateľky tvorí námietka, že okresné sudy pri rozhodovaní o vydaní poverenia súdnemu exekútorovi na vykonanie exekúcie podľa § 44 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) vykonali dokazovanie bez toho, aby nariadili pojednávanie, čím jej mali odňať možnosť vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom, prípadne navrhnúť vlastné dôkazy na vyvrátenie prijatých záverov. Uvedený nedostatok pritom nenapravili ani krajské sudy v odvolacích konaniach a následne ani najvyšší súd v rámci konaní o dovolaniach sťažovateľky. Nadväzujúc na uvedenú námietku sťažovateľka ďalej všeobecným súdom vytýka, že jej neumožnili vyjadriť sa k vykonávanému dokazovaniu ani mimo nariadenia pojednávania a neumožnili jej uniesť dôkazné bremeno, čo samo osebe podľa jej názoru postačuje pre záver o porušení jej označených práv. Námietky, ktoré sťažovateľka formuluje proti napadnutým rozhodnutiam najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, sú založené predovšetkým na jej nesúhlase s názorom dovolacieho súdu, podľa ktorého v jej veciach neboli naplnené dôvody prípustnosti dovolaní podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), hoci okresné sudy v jednotlivých jej právnych veciach podľa jej tvrdenia vykonali dokazovanie listinami (poistnou zmlouvou a poistnými podmienkami), ale napriek tomu v predmetných veciach nenariadili pojednávania, a tak ju ako účastníčku konaní neoboznámili s vykonanými dôkazmi a neumožnil jej vyjadriť sa k nim.

V petite podaných sťažností sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví porušenie jej v záhlaví tohto rozhodnutia označených základných práv a práv napadnutými rozhodnutiami označených všeobecných súdov, ktoré ďalej zruší a predmetné veci vráti na ďalšie konanie a prizná jej úhradu trov konania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

2.1 K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa už začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností a taktiež prihliadajúc na totožnosť v osobe sťažovateľky, ako aj najvyššieho súdu, proti ktorým tieto sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd uplatniac citované právne normy tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto uznesenia.

III.

K namietanému porušeniu označených základných práv a práv napadnutými rozhodnutiami okresných súdov

V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Pokiaľ ide o napadnuté rozhodnutia okresných súdov, ústavný súd vzhľadom na už uvedené poukazuje na skutočnosť, že proti týmto bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok, čo sťažovateľka aj využila, a preto potrebné sťažnosti v tejto ich časti odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

IV.

K namietanému porušeniu označených základných práv a práv napadnutými rozhodnutiami krajských súdov

Vo vzťahu k napadnutým rozhodnutiam krajských súdov ústavný súd odvodzuje lehotu na podanie týchto sťažností z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“), napr. rozsudok ESLP vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika z 12. 11. 2002, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 52, 53, 54)], podľa ktorej dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu začne plynúť dňom doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolaní) a je považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu. Ústavný súd považoval lehotu na podanie sťažnosti ústavnému súdu za zachovanú nielen voči napadnutým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ale aj voči napadnutým rozhodnutiam krajských súdov (I. ÚS 169/09, I. ÚS 69/2010, II. ÚS 91/2011).

V ďalšom ústavný súd konštatuje, že po preskúmaní predmetu týchto sťažností dospel k záveru, že použitá argumentácia sťažovateľky v podaných sťažnostiach je totožná s jej právnou argumentáciou, ktorú použila v množstve predošlých sťažností, ktorými sa ústavný súd už zaoberal v uplynulom období a v ktorých atakovala právne závery všeobecných

súdov vo vzťahu k právnemu posudzovaniu rozsudkov rozhodcovského súdu ako nespôsobilých exekučných titulov vychádzajúc z právneho posúdenia rozhodcovskej doložky zakladajúcej právomoc rozhodcovského súdu na konanie ako neprijateľnej zmluvnej podmienky z dôvodu absencie jej individuálneho zmluvného dojednaní medzi sťažovateľkou ako dodávateľkou poistných služieb a jednotlivými poistníkmi ako spotrebiteľmi. Ďalšou nosnou argumentačnou námietkou sťažovateľky bol postup označených prvostupňových súdov, ktoré v konaní podľa § 44 Exekučného poriadku postupovali ex offo a rozhodli o rozhodcovskej doložke ako o neprijateľnej zmluvnej podmienke bez nariadenia pojednávania, čím neumožnili sťažovateľke zaujať pred vydaním ich napadnutých rozhodnutí aspoň písomné stanovisko k tejto otázke. Od tohto procesného postupu prvostupňových súdov sťažovateľka odvodzuje dôvodnosť odvolania podľa § 205 ods. 2 písm. a) OSP, ako aj prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 237 písm. f) v spojení s § 241 ods. 2 písm. a) OSP. Vzhľadom na totožnosť tak v osobe sťažovateľky, ako aj totožnosť v použitej právnej argumentácii a skutkových okolnostiach, ktoré boli podstatné pre ustálenie záverov všeobecných súdov aj v prípadoch predošlých, a predovšetkým opierajúc svoj postup o uznesenie pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/2014-27 zo 7. mája 2014 dospel ústavný súd k záveru, že vzhľadom na to, že sťažovateľke sú notoricky známe dôvody odmietnutia sťažností v úplne rovnakých prípadoch a ustálený právny názor ústavného súdu na danú právnu problematiku v závislosti od predmetu napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov a ňou použitej argumentácie bez relevantných zmien, nie je potrebné uvádzať tie isté dôvody odmietnutia, ako to je aj v prípade týchto sťažností. Vzhľadom na uvedené sa preto ústavný súd plne stotožňuje s odôvodnením svojich predchádzajúcich rozhodnutí (I. ÚS 332/2012, I. ÚS 359/2012, I. ÚS 547/2012, I. ÚS 38/2013, I. ÚS 641/2013, I. ÚS 675/2013, I. ÚS 14/2014, I. ÚS 41/2014, I. ÚS 414/2014, I. ÚS 358/2015, II. ÚS 160/2013, II. ÚS 382/2013, II. ÚS 389/2014, II. ÚS 812/2014, II. ÚS 816/2014, II. ÚS 440/2015, III. ÚS 264/2012, III. ÚS 595/2012, III. ÚS 433/2013, III. ÚS 455/2013, III. ÚS 480/2013, III. ÚS 412/2014, III. ÚS 445/2014, III. ÚS 702/2014, III. ÚS 250/2015, III. ÚS 252/2015, III. ÚS 424/2015, IV. ÚS 344/2012, IV. ÚS 461/2012, IV. ÚS 367/2014...), ktoré skončili odmietnutím podobných a opakujúcich sa sťažností sťažovateľky z dôvodov tam uvedených. Ústavný súd v takýchto a obdobných prípadoch nemá dôvod

meniť svoje už ustálené právne názory, a preto v podrobnostiach odkazuje na svoje už citované rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosti sťažovateľky týkajúce sa napadnutých rozhodnutí najvyššieho súdu, ako aj napadnutých rozhodnutí krajských súdov v tejto jej ich časti odmieta z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z dôvodu opakujúcich sa podaní sťažovateľky [a v súvislosti s dôvodmi odvolania podľa § 205 ods. 2 písm. a) OSP a prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 237 písm. f) v spojení s § 241 ods. 2 písm. a) OSP] ústavný súd sťažovateľke pripomína svoj už ustálený právny názor vyslovený v uznesení č. k. PLz. ÚS 1/2014-27 zo 7. mája 2014, podľa ktorého *„Pri preskúmaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 Exekučného poriadku) sa môžu primerane uplatniť ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vzťahujúce sa na dokazovanie. Ak exekučný súd pri preskúmaní žiadosti exekútora na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie vychádza aj z iných listín (či iných dôkazov) než tých, ktoré sú výslovne uvedené v § 44 ods. 2 Exekučného poriadku (exekučný titul, návrh na vykonanie exekúcie a žiadosť o vydanie poverenia), a na tomto základe posúdi exekučný titul v neprospech oprávneného, je povinný dať mu možnosť vyjadriť sa k podkladom svojho preskúmania; ak tak exekučný súd neurobí, zakladá jeho rozhodnutie dôvod na vyslovenie porušenia základného práva oprávneného vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pre ústavnú konformnosť konania ako celku postačuje, ak je oprávnenému táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní.“*. Inými slovami, pre ústavnú udržateľnosť postačuje, aby bola zásada kontradiktórnosti dodržaná v konaní ako celku (pred odvolacím súdom). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre opakovane uvádza, že *„Presadzovanie názoru, že na každom jednom stupni súdnictva musí byť uvedená zásada dodržaná bez výnimky, by podľa názoru ústavného súdu odvolaciemu súdu v zásade prisúdilo len funkciu akéhosi kasačného orgánu bez reálnej možnosti konvalidovať prípadné procesné nedostatky vlastným postupom“* (I. ÚS 742/2013, II. ÚS 59/2014, III. ÚS 401/2013, IV. ÚS 70/2014). V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na ustálený právny názor ESLP, v zmysle ktorého nedostatok pri uplatňovaní niektorých zo záruk spravodlivého súdneho konania na prvostupňovom súde

môže byť korigovaný konaním na druhostupňovom súde (Le Compte, Van Leuven a De Meyere z 23. 6. 1981, Adolf c. Rakúsko z 26. 3. 1982, Feldbrugge c. Holandsko z 29. 5. 1986). V širších súvislostiach sťažovateľka v podaných sťažnostiach ani nevzniesla žiadny presvedčivý dôkaz potvrdzujúci, že iba ústna časť pojednávania nasledujúca po výmene písomných stanovísk by mohla zaručiť spravodlivé konanie (rozsudok ESĽP vo veci Lino Carlos Varela Assalino proti Portugalsku z 25. 4. 2002, sťažnosť č. 64336/01, ako aj rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 218/2009, sp. zn. 3 Cdo 51/2011, sp. zn. 3 Cdo 186/2012, sp. zn. 7 Cdo 56/2011).

Pokiaľ sťažovateľka poukazuje na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veci Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodríguez Nogueira (C 40/08), ktorý pri riešení prejudiciálnej otázky v súvislosti so spotrebiteľskými zmluvami rozhodoval o otázke právomoci vnútroštátneho súdu (ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku) v tom zmysle, či je oprávnený konštatovať *ex offio* nekalú povahu rozhodcovskej doložky. Súdny dvor vo výroku svojho rozsudku konštatoval, že vnútroštátny súd môže *ex offio* preskúmať nekalú povahu rozhodcovskej doložky v prípade právoplatného rozhodcovského rozsudku vydaného bez účasti spotrebiteľa v takom rozsahu, v akom mu to umožňujú vnútroštátne procesné pravidlá v rámci obdobných opravných prostriedkov vnútroštátnej povahy. V takomto prípade prináleží vnútroštátnemu súdu vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z toho podľa daného vnútroštátneho práva vyplývajú, s cieľom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol uvedenou doložkou viazaný. V nadväznosti na uvedené je možné vysloviť, že pokiaľ je podmienka existencie vnútroštátneho práva prikazujúceho za určitých okolností prieskum materiálnej stránky rozhodcovského rozsudku v rámci rozhodovania o návrhu na výkon rozhodcovského rozsudku splnená [§ 45 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“)], potom postup všeobecného súdu, ktorý z toho vyvodí dôsledky vyplývajúce zo slovenského právneho poriadku, je legitímny. Ústavný súd preto argumentáciu sťažovateľky uvedeným rozsudkom

Súdneho dvora považoval skôr svedčiacu v prospech správnosti napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov.

V širších súvislostiach ústavný súd poukazuje aj na ďalšie rozhodnutia Súdneho dvora (napr. C-240/98 až C-244/98, C-473/00, C-168/05, C-243/08, C-227/08 a C-76/10)] dotýkajúce sa problematiky spotrebiteľského práva, ktoré podporujú právne závery ústavným súdom predostreté v jeho predošlých rozhodnutiach a ktoré sú aj sťažovateľke známe. V ostatnom akcentuje závery vyplývajúce napr. z rozsudku Súdneho dvora z 27. februára 2014 vo veci sp. zn. C-470/12, bod 41, v zmysle ktorého *„možnosť súdu skúmať nekalú povahu podmienky aj bez návrhu predstavuje vhodný prostriedok na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice 93/13, teda zabránenie tomu, aby bol jednotlivý spotrebiteľ viazaný nekalou podmienkou, a zároveň na dosiahnutie cieľa stanoveného v článku 7 tejto smernice, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok smerujúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (rozsudky z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32, a Mostaza Claro, C-168/05, Zb. s. I-10421, bod 25).“.*

V závere ústavný súd považuje za potrebné opätovne potrebné zhrnúť, že podstata rozhodcovského konania spočíva v mimosúdnom riešení sporov, pričom samotné rozhodcovské konanie je alternatívou konania pred všeobecnými súdmi. Jeho významnými prednosťami oproti konaniu pred všeobecnými súdmi sú flexibilita a rýchlosť konania, jeho neformálnosť a nižšie trovy konania. Pri tomto konaní zákon počíta s minimálnymi zásahmi všeobecných súdov do výsledkov rozhodovacej činnosti rozhodcovských súdov, pretože v súlade s § 40 zákona o rozhodcovskom konaní možno tuzemský rozhodcovský rozsudok napadnúť žalobou na príslušnom všeobecnom súde len z taxatívne vymedzených dôvodov, ktoré spočívajú v dodržiavaní zákonnosti. Aj keď toto rozhodcovské konanie možno označiť za menej zložitú procedúru, než aká je vlastná konaniu pred všeobecnými súdmi, je v rámci neho nevyhnutné dodržiavať zásady spravodlivosti a zákonnosti. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na § 51 ods. 3 zákona o rozhodcovskom konaní, podľa ktorého

ak tento zákon neustanovuje inak, subsidiárne sa aplikujú ustanovenia generálnej právnej normy upravujúcej civilný proces. Danou právnou normou je Občiansky súdny poriadok (III. ÚS 95/2010, II. ÚS 173/2010). Uzavretím rozhodcovskej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky v zmluve sa strany dobrovoľne a vedome vzdávajú práva na súdnu ochranu vykonávanú prostredníctvom všeobecných súdov a zverujú ju rozhodcovskému súdu, ktorý je súkromnoprávnou osobou, pretože ho nemožno vzhľadom na jeho účel a charakter bez ďalšieho zaradiť k orgánom verejnej moci. Rozhodcovské konanie nadobúda verejnoprávny rozmer až momentom meritórneho rozhodnutia rozhodcovského súdu – rozsudku, keď právny poriadok Slovenskej republiky rozhodcovskému rozsudku pripisuje vlastnosť vykonateľnosti a zároveň je aj exekučným titulom. Do tohto okamihu je toto konanie vo sfére rozhodcovského súdu a má charakter súkromnoprávneho vzťahu (III. ÚS 335/2010).

Ak teda «... oprávnený v návrhu na vykonanie exekúcie označí za exekučný titul rozsudok rozhodcovského súdu, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný riešiť otázku, či rozhodcovské konanie prebehlo na základe uzavretej rozhodcovskej zmluvy.

...

Ak v určitej veci nedošlo k uzavretiu rozhodcovskej zmluvy, nemohol spor prejednať rozhodcovský súd a v takom prípade ani nemohol vydať rozhodcovský rozsudok. Keby exekučný súd akceptoval rozhodcovský rozsudok, pre vydanie ktorého nebola daná právomoc rozhodcovského súdu, akceptoval by vykonateľnosť rozhodnutia vydaného tým, kto na to nemal právomoc. Išlo by o akceptáciu „rozhodnutia“ nevykonateľného, majúceho účinky paaktu. Skutočnosť, že účastník rozhodcovského konania, ktorý v exekučnom konaní vystupuje v procesnom postavení povinného, v rozhodcovskom konaní prípadne nenamietal neexistenciu rozhodcovskej zmluvy, prevzal rozhodcovský rozsudok a nevyužil možnosť domáhať sa zrušenia rozhodcovského rozsudku žalobou podanou na príslušnom súde, je tu irelevantná.» (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 146/2011 z 13. októbra 2011). Inak povedané, „súdna exekúcia môže byť nariadená len na základe titulu, ktorý je vykonateľný po stránke formálnej a materiálnej. Ak bude exekúcia podľa titulu, ktorý tieto požiadavky nespĺňa, aj napriek tomu nesprávne nariadená, musí byť v každom štádiu

konania i bez návrhu zastavená.“ (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 164/1996 z 27. januára 1997).

Keďže sťažovateľka napriek viacnásobne vyslovenému právnenému názoru najvyšších súdnych inštancií, ktorý by mala rešpektovať, naďalej opakovane zaťažuje súdy svojimi podaniami, ústavný súd považuje za vhodné z mnohopočetnej judikatúry najvyššieho súdu týkajúcej sa aj právnych vecí sťažovateľky prízvukovať predovšetkým uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 1/2012 z 21. marca 2012, z ktorého vyplýva, že *«Oprávneniu súdov v exekučnom konaní skúmať právomoc rozhodcovského súdu v súvislosti s existenciou rozhodcovskej zmluvy, resp. s jej neplatnosťou, nebránia ustanovenia zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“), napr. § 21 ods. 2 alebo § 40 ods. 1 písm. c/ tohto predpisu. Tieto ustanovenia sa týkajú všeobecne účastníkov rozhodcovského konania, ktorými môžu byť aj iné subjekty než spotrebiteľ, pričom sa v nich premieta klasická rímska právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“). Kým nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v prípade iných účastníkov rozhodcovského konania znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú zmluvu a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v konkrétnej veci (pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel - boli by nadbytočné), v spotrebiteľských veciach tomu tak nie je. Princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. To znamená, že aj keď účastník rozhodcovského konania, ktorým je spotrebiteľ, nevyužije možnosť spochybniť existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný skúmať existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy a v prípade zisteného nedostatku v tomto smere konštatovať rozpor rozhodcovského rozsudku zo zákonom znamenajúci materiálnu nevykonateľnosť tohto exekučného titulu. Takýmto postupom exekučný súd napĺňa príkaz vyplývajúci z princípu ochrany práv spotrebiteľa.*

V preskúmvanej veci súdy v exekučnom konaní správne konštatovali neprijateľnosť a tým aj neplatnosť rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná

a že spôsobovala nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech povinnej. Listiny predložené oprávnenou takýto záver umožňovali. Z poistnej zmluvy uzavretej medzi oprávnenou a povinnou vyplýva, že rozhodcovská doložka bola medzi zmluvnými stranami dohodnutá už podpisom zmluvy, keďže sa v nej výslovne uvádzalo, že jej súčasťou sú (ako predtlačенý formulár) Všeobecné poistné podmienky pre životné poistenie, a teda aj rozhodcovská doložka obsiahnutá v XV. časti týchto podmienok. Na tomto fakte nič nemení skutočnosť, že v deň podpisu zmluvy podpísali zmluvné strany (ako pokračovanie predtlačенého formulára poistných podmienok) aj osobitné zmluvné dojednania odkazujúce na tú istú rozhodcovskú doložku, teda doložku uvedenú v poistných podmienkach.».

Ústavný súd taktiež považuje za potrebné poukázať aj na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 9/2012 zo 16. januára 2013, podľa ktorého *«V súvislosti s otázkou, či v exekučnom konaní zákon o rozhodcovskom konaní vylučuje skúmanie (nedostatku) právomoci rozhodcovského súdu (rozhodcu, resp. rozhodcov) rozhodnúť spor, je potrebné rozlišovať, či rozhodcovské konanie sa týka sporu zo spotrebiteľského právneho vzťahu alebo z iného právneho vzťahu.*

Pokiaľ sa rozhodcovské konanie týka sporu z iného než spotrebiteľského právneho vzťahu, ustanovenia zákona o rozhodcovskom konaní, ktoré umožňujú účastníkovi tohto konania, aby namietal nedostatok právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 21 ods. 2) a aby žalobou podanou na príslušnom súde sa domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku pre neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 40 ods. 1 písm. c/), vylučujú skúmanie právomoci rozhodcovského súdu v exekučnom konaní. V týchto ustanoveniach sa totiž premieta klasická rímska právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“). Nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v iných než spotrebiteľských veciach znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú zmluvu a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v exekučnom konaní, pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel - boli by nadbytočné.

Ak je však predmetom rozhodcovského konania spor zo spotrebiteľského právneho vzťahu, tento záver neplatí. Už v rozhodnutí sp.zn. 6 Cdo 1/2012 dovolací súd uviedol, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. ...

...

Oprávnená sa svojej zodpovednosti za uzavretie neprijateľnej rozhodcovskej doložky nemohla zbaviť ani poukazom na princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech povinného. Kým rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa (poskytovateľa, podnikateľa) treba vyžadovať v najvyššej možnej miere, jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka na podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov (akým je v danej veci zákon o bankách) zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti, mu nemôže byť na ujmu.».

V.

K namietanému porušeniu označených základných práv a práv napadnutými rozhodnutiami najvyššieho súdu

Pokiaľ sťažovateľka namieta názor najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, podľa ktorého v jej veciach neboli naplnené dôvody prípustnosti dovolaní podľa § 237 písm. f) OSP, ústavný súd aj s poukazom na už uvedené nezistil možnú spojitosť s porušením jej základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj čl. 2 ods. 2 a čl. 144 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 OSP).

Sťažovateľkou podané dovolanie by vzhľadom na to mohlo byť procesne prípustné, len ak by konanie na súdoch nižších stupňov bolo zafixované procesnou vadou konania v zmysle § 237 OSP. So zreteľom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 OSP) dovolací súd vždy skúma, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 OSP. Tak to bolo aj v danej veci.

Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; vec Pérez De Rada Cavanilles c. Španielsko, rozsudok ESĽP z 28. 10. 1998).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 35/02).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľky s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky prípustnosti dovolania v danej veci.

V tomto prípade ústavný súd nezistil, že by odmietnutie dovolania sťažovateľky bolo nezlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Najvyšší súd aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku upravujúce podmienky dovolacieho konania ústavne konformným spôsobom, pri ich aplikácii nepoprel ich účel a zmysel, svoje rozhodnutie náležite a zrozumiteľne odôvodnil a najmä jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba považovať dovolanie sťažovateľky

za neprípustné. Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, ale z hľadiska ústavných aspektov za dostačujúci a akceptovateľný.

Celkom na záver ústavný súd zdôrazňuje, že iba okolnosť, že sa sťažovateľka s vyslovenými závermi všeobecných súdov nestotožňuje, nemôže mať za následok zásah do jej základných práv (predovšetkým podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), pretože obsahom týchto práv nie je právo účastníka na úspech vo veci a ani právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania (II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08). Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00). Ústavný súd taktiež v zhode so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 161/2012, IV. ÚS 196/2014) opakovane uvádza, že považuje za ústavne udržateľný právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f) OSP, ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP. Ústavný súd nezistil v posudzovaných veciach relevantné dôvody na odchýlenie sa od svojej doterajšej judikatúry.

S ohľadom na tieto skutočnosti ústavný súd preto rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2015